

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-10-28 Dnr UFV 2025/1145

UPPSALA
UNIVERSITET

Socialdepartementet

Box 256
751 05 Uppsala

Besöksadress
Dag Hammarskjölds väg 7

Handläggare
August Aronsson

Telefon
018-471 57 93

www.uu.se
August.aronsson@uu.se

Remiss av betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62)

Uppsala universitet har anmodats att lämna sitt svar på rubricerad remiss.

Bifogat yttrande har utarbetats av en expertgrupp bestående av ställföreträdande vicerektor Eva Tiensuu Janson, vetenskapsområdet för medicin och farmaci, professor Bertil Lindahl, institutionen för medicinska vetenskaper, docent Linda Moberg, statsvetenskapliga institutionen, adjungerad universitetslektor Daniel Molin, institutionen för immunologi, genetik och patologi, och professor Ulrika Winblad, institutionen för folkhälso- och vårdvetenskap.

Kort sammanfattning

Uppsala universitet tillstyrker på ett övergripande plan utredningens slutsats att inte förstatliga huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården, varken helt eller delvis. Uppsala universitet delar även bedömningen att staten bör ta ett utökat ansvar för vissa delar av hälso- och sjukvården, samt att statens styrning av hälso- och sjukvården behöver stärkas och förbättras. Uppsala universitet ställer sig dock frågande till i vilken utsträckning de föreslagna områdena för ökat statligt ansvar samt de föreslagna formerna för en stärkt statlig styrning ska kunna lösa de problem och utmaningar som svensk hälso- och sjukvård står inför. Uppsala universitet framför också egna förslag på hur området ”kompetensförsörjning” ytterligare kan konkretiseras.

Övergripande generella synpunkter

Uppsala universitet välkomnar att frågan om ett eventuellt statligt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården har utretts och anser att utredningen är väl genomförd inom givna ramar. Universitetet delar utredningens slutsats att inte helt eller delvis förstatliga huvudmannaskapet för hälso- och sjukvården. Samtidigt medför dagens system där ansvaret för hälso- och sjukvården delas mellan 21 regioner att vården blir fragmenterad och att möjliga stordriftsfördelar uteblir. Det hade därför varit önskvärt om utredningen även hade getts möjlighet att beröra frågan om en regionsammanslagning.

YTTRANDE

2025-10-28 Dnr UFV 2025/1145

Uppsala universitet delar den problembild av svensk hälso- och sjukvård som utredningen presenterar. Universitetet anser också att de sex områdena för vilka utredningen föreslår ett utökat statligt ansvar är rimliga. Däremot anser Uppsala universitet att kausaliteten mellan de problem som hälso- och sjukvården uppvisar i form av vårdköer och svårigheter att förmedla jämlik vård över hela landet, och de förslagna områden för vilka staten bör ta ett utökat ansvar, är oklar och otydligt framskriven. Det framgår exempelvis inte hur ett utökat statligt ansvar inom dessa områden skulle förbättra den geografiska jämlikheten och tillgängligheten. Uppsala universitet menar dessutom att det finns fler områden där ett större statligt ansvar skulle kunna vara ändamålsenligt, till exempel sjukvårdens digitalisering och IT-system, beredskapsfrågan samt stöd vid upphandlingar. Vidare bör staten ta ett tydligare ansvar för universitetssjukvårdens finansiering, den kliniska forskningens förutsättningar och frågor relaterade till forskning, utbildning och utveckling (FoUU).

Kommentarer och ändringsförslag**Kompetensförsörjning**

Uppsala universitet tillstyrker utredningens förslag om ett utökat statligt ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Uppsala universitet hade gärna sett att utredningen redan i detta skede presenterat mer konkreta förslag på hur detta ska genomföras, men välkomnar att frågan utreds ytterligare.

Utredningen nämner bristen på platser för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) som en faktor som spelar in i vårdens nuvarande kompetensförsörjningsproblem. Uppsala universitet instämmer och föreslår att samordningen av VFU är ett område där staten med fördel skulle kunna ta ett kraftigt utökat ansvar och att systemet för detta helt eller delvis centraliseras.

Den kliniska forskningen bör stärkas

Den kliniska forskningen är starkt beroende av en god samverkan mellan region och stat, detta speglas inte minst i det nationella ALF-avtalet. Anställda inom universitetssjukvården vittnar om en alltmer pressad situation där sjukvården inte har beredskap för att medverka i den kliniska forskningen och där de infrastrukturer som behövs för att bedriva kliniska studier ofta saknas. Här borde staten kunna ta ett större ansvar, särskilt för att tillgodose de infrastrukturella satsningar som krävs. Detta borde vara ett sjunde område där staten går in med en tydlig finansiering som ligger utanför det gällande ALF-avtalet.

I dagens hälso- och sjukvård genereras stora mängder data som genom att komma till användning i klinisk forskning kan leda till resultat som kan

YTTRANDE

2025-10-28 Dnr UFV 2025/1145

förbättra vården. Tyvärr är möjligheten att implementera fynd starkt begränsad och regionalt ojämlik, både av ekonomiska och kompetensmässiga skäl. Staten borde här kunna bidra med ekonomiska resurser och incitament för att ny kunskap på ett kontrollerat sätt kan komma hälso- och sjukvården till del.

Kommitténs bedömningar och förslag om stärkt och förbättrad statlig styrning**Riktade statsbidrag**

Uppsala universitet delar utredningens förslag att de riktade statsbidragen bör användas mer restriktivt. Staten har traditionellt tillfört riktade statsbidrag inom områden som man bedömt behöva förstärkning för att råda bot på identifierade brister inom hälso- och sjukvården. Dessa medel har ofta varit kortsiktiga och ibland svåra att utnyttja. Uppsala universitet anser att statsanslagen snarare bör ges som ett långsiktigt stöd utan att man ger anvisningar om hur medlen ska användas.

Däremot bör staten vid initiering av nya reformer vara tydligare med vilka mål man vill att regionerna ska uppnå, exempelvis i form av jämlik och nära vård. Därefter bör det vara upp till regionerna att själva besluta om vilka insatser som är viktigast och genomförbara givet de enskilda regionerna förutsättningar.

Normering

Uppsala universitet ställer sig principiellt kritiskt till utredningens förslag om att den statliga styrningen bör renodlas mot normering. Utredningens bevekelsegrunder är sunda i sig, såsom att minska på den nuvarande mångfalden av styrsignaler samt att skapa bättre förutsättningar för ansvarsutkrävande när önskad utveckling och måluppfyllelse uteblir. Uppsala universitet befarar dock att utredningens förslag om ökad normering kan leda till en olycklig utveckling, inte minst eftersom Sverige har ett flernivåsystem där det redan idag finns svårigheter att efterleva lagar och principer.

Vidare riskerar en ökad normering att regionernas ansträngningar att efterleva de formella lagkraven överskuggar verksamhetens egentliga syfte. Uppsala universitet anser att Ansvarskommitténs erinran (SOU 2007:10) att normering riskerar flytta fokus från medborgarnyttan bör tas på allvar.

Utredningen föreslår att den ökade normeringen måste följas av en förbättrad uppföljning och tillsyn av hälso- och sjukvården, för att på så vis kunna utläsa hur gällande lagkrav efterlevs. Uppsala universitet delar utredningens hållning att uppföljning och utvärdering utgör viktiga komponenter i den statliga styrningen, men anser att formerna för detta

UPPSALA
UNIVERSITET

YTTRANDE

2025-10-28 Dnr UFV 2025/1145

måste tas fram med stor noggrannhet för att undvika detaljreglering och ökad administrativ börda. Uppsala universitet anser också att det statliga tillsynsansvaret över hälso- och sjukvården, som idag utförs av Inspektionen för vård och omsorg (IVO), måste renodlas och vässas genom att tydligare koppla till de problem och utmaningar för svensk hälso- och sjukvård som utredningen identifierar.